

Bar av edelgranarter til dekorasjon og kransebinding

Av Jan-Ole Skage, Hans Nyeggen, Åge Østgård og Bernt-Håvard Øyen

Langsiktige klippeforsøk ved Skog og landskap viser at både nobeledelgran og fageredelgran kan produsere mye dekorasjonsbar, mens fjelledelgran og nordmannsedelgran er svakere produsenter. Alle treslagene har imidlertid gitt mye flott bar til kransebinding. Edelgranene har god nåleholdbarhet, og nobeledelgran er i en særklasse.

Flere klippeforsøk med forskjellige edelgranarter har blitt etablert fra tidlig på 1980-tallet, med hyppige målinger. Formålet med disse undersøkelsene er å få kunnskap om produksjonsmengde og kvalitet på baret. Det brukes flere klippemetoder som krans-, skrue- og søyleklipping, og trærne blir klippet årlig eller annet hvert år. Resultater fra forsøkene er under publisering.

Aktuelle treslag

Nobeledelgran (*Abies procera*) har sin naturlige utbredelse i California, Oregon og Washington i USA, i høydelag fra 100 til 2700 moh. Fargen kan variere fra grønn, via blågrønn og blå til helt blåhvit farge. Eldre trær får både stivere og blåere nåler, derfor er dette baret godt egnet til å lage forskjellige dekorasjoner av. Mellomgreinene er myke og lette, gode til å binde kranser av. Bar av nobeledelgran er mest etterspurt.

Fageredelgran (*Abies amabilis*), eller purpledelgran, fins naturlig i Alaska, Washington, Oregon og California i USA og i

Kransklipping av bar i ett forsøk på Bolstadøyri, Voss.
Foto: Åge Østgård,
Skog og landskap

RETURADRESSE:

Skog og landskap,
Postboks 115,
1431 Ås

B

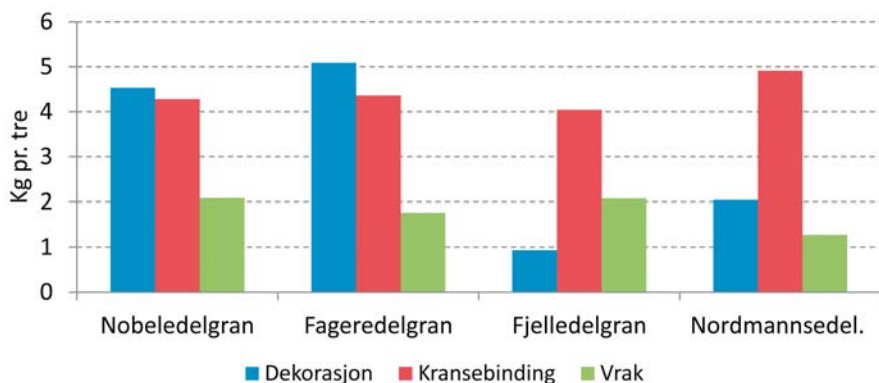
NORGE

P.P.

www.skogoglandskap.no, tlf: 64 94 80 00, Redaktør: Camilla Baumann, Produksjon: Svein Grønvold, Grønvolds Bildebyrå, Trykk: Follotrykk AS 2011, Opplag 3000

Produsert mengde av dekorasjonsbar, kransebindingsbar og vraket bar per tre for fire treslag ved 18 års alder (2010) på Hjeltnes i Ulvik.

Blått dekorasjonsbar av nobeledelgran med høy kvalitet. Foto: Åge Østgård, Skog og landskap

British Columbia i Canada, i høyder fra havnivå til om lag 300 moh. i Alaska, og fra om lag 250 til 1800 moh. i Oregon. Baret er grønt med stor nåleglans. Greinene er myke og fyldige. Fageredelgran kan produsere mye bar som kan nyttes både til dekorasjoner og kranser.

Fjelledelgran (*Abies lasiocarpa*) har sitt naturlige vokseområde fra Alaska (USA) og Yukon (Canada) i nord til Arizona og New Mexico (USA) i sør. I nord fins fjelledelgran fra havnivå til om lag 900 moh., i sør mellom 2400 og 3600 moh. Fargen på baret kan være fra grønn, via blågrønn til blå. Greinene er åpne, myke og lette, derfor er dette baret egnet til å lage kranser av. Treslaget er imidlertid best egnet som juletre.

Nordmannsedelgran (*Abies nordmanniana*), eller nordmannsgran, vokser naturlig i Kaukasus, i Russland og Georgia, og i nordøstlige deler av Tyrkia, i høydelag mellom 900 og 2100 moh. Fargen er mørk grønn med stor nåleglans. Treslaget er bedre egnet som juletre enn som klippegrønt.

Alle treslagene kan produsere bar med godt resultat i kystnære områder. Fjelledelgran er mer vinterherdig og kan derfor også produsere bar i innlandsklima. Klippet bar blir sortert etter bruksområdene;

dekorasjoner, kransebinding, gravdekking og vinterdekking av blomsterbed. Jevne og fyldige greiner brukes til å lage dekorasjoner av. Små og myke greiner nyttes mest til binding av kranser. Innenfor kvalitetsklassene er det farge, tetthet, symmetri og stivhet som blant annet avgjør bruk og pris. Baret pakkes i små håndbuketter eller i store bunter og selges som dekorasjonsbar eller kransebindingsbar.

Planting, tynning og kransklipping

Et av klippeforsøkene på Hjeltnes, Ulvik i Hardanger ble plantet på innmark i 1993 med en planteavstand på 1,5 m x 1,5 m. Det ble plantet tre proveniensener hver av nobeledelgran og fageredelgran, samt en proveniens hver av fjelledelgran og nordmannsedelgran, til sammen 640 trær. Fram til første klipping i 2002 overlevde 79 prosent av trærne. Femte greinkrans fra toppen og alt bar under ble klippet årlig frem til og med 2006. Siden er forsøket kransklippet (5. og 6. krans fra toppen) annet hvert år. I 2008 ble forsøket tynnet ned til 56 prosent av det opprinnelige treantallet. Alt baret på tynningstrærne ble klippet, veid og sortert i kvalitetsklasser.

Produksjon og økonomi

I Ulvik viser fageredelgran størst produksjon av dekorasjonsbar. Nobeledelgran ga

litt lavere produksjon, mens fjelledelgran og nordmannsedelgran ga svært lite dekorasjonsbar (se figur).

Alle treslagene har omtrent like stor mengde kransebindingsbar og vraket bar. Enkelte år kan frost- og soppskader føre til dårligere kvalitet og noe av baret må derfor vrakes som salgsbar.

I gjennomsnitt for de beste proveniensene av fageredelgran og nobeledelgran ble det høstet omkring 9 kg salgsbar per tre ved klippingen i 2010. Med en tetthet på 250 trær/daa og en markedspris på 10 kr/kg levert direkte til gartneri, kan baret omsettes for en bruttosalgsværdi på inntil 11.250 kr per daa og år. Bruttosalgsværdi av ett års leveranse av edelgranbar tilsvarer omtrent det man oppnår ved en sluttavirking av tett tømmerkog.

Les mer om edelgranarter og juletrær i Juletre-guiden på www.skogoglandskap.no

Kontakt forfatterne:

jan-ole.skage@skogoglandskap.no

hans.nyeggen@skogoglandskap.no

age.ostgard@skogoglandskap.no

bernt-havard.oyen@skogoglandskap.no